

Suomen Tekstiili & Muoti ry:n lausunto valtion tutkimus- ja kehittämisrahoituksen käytön monivuotiseen suunnitelmaan (VN/24846/2023)

Onko suunnitelmassa ja sen linjauksissa tunnistettu olennaiset asiat?

Suomen Tekstiili & Muoti ry:n näkemyksen mukaan suunnitelmaluonnoksessa esitetyt tavoitteet T&K-rahoituksen lisäämiselle ovat tärkeitä ja kannatettavia. On kuitenkin huomioitava, että suomalaisen elinkeinoelämän yritys rakenne painottuu mikro- ja pienyrityksiin, ja merkittäviä vientialoja on vähän. TKI-toiminnan piiriin on saatava uusia yrityksiä, jotta Suomen yritys rakenne kehittyy ja syntyy uusia vientiyrityksiä ja -aloja.

Suomessa on pitkät perinteet 1970-luvun alkupuolelta teknologia-alan TKI-toimien ja niitä tukevien politiikkainstrumenttien kehittämisessä. Tulokset näkyvät paitsi suomalaisessa yritys rakenteessa, myös viennin rakenteessa. Ne toimialat, joiden TKI-toimintaan ja sen edellytyksiin on panostettu pitkään, ovat nousseet pitkäjänteisen työn perusteella Suomen keskeisiksi vientialoiksi.

TKI-rahoitus suuntautuu Suomessa edelleen vahvasti teknologioiden kehittämiseen. Tämä jättää esimerkiksi kuluttajaliiketoiminnassa menestymisessä keskeiset brändien TKI-lähtöisen kehittämisen ja luovan osaamisen hyödyntämisen TKI-toiminnassa julkisen TKI-rahoituksen ulkopuolelle. Elinkeinoelämän uudistamisessa tarvitaan tieteen ja teknologian rinnalla luovaa osaamista sekä kulttuurista ja yhteiskunnallista osaamista. Yrityksiä tulee saada TKI-toimintaan mukaan monipuolisemmin eri toimialoilta, myös kuluttajaliiketoiminnasta sekä niiltä toimialoilta, jotka hyödyntävät teknistieteellisen osaamisen lisäksi kaupallista, käyttäytymistieteellistä ja luovaa osaamista.

Vientialoista harva on lopputuotepainotteinen, eli Suomesta viedään paljon välituotehyödykkeitä muilla markkinoilla eteenpäin jalostettavaksi. Keskittymällä jatkossa enemmän luoviin aloihin sekä luovaan arvонуontiin, aineettomiin

tuotannontekijöihin eri toimialoilla, kuten tekstiilissä ja muodissa, on mahdollista synnyttää ja kasvattaa uusia viennin tukijalkoja Suomen talouteen.

Suunnitelmassa ei ole tunnistettu T&K-rahoituksen kohteeksi kiertotalouden mukaisten toimintamallien kehittämistä, vaikka esim. EU-lainsäädäntö ohjaa useita toimialoja tähän suuntaan. Yhdessä T&K-rahoituksen valintakriteeriksi pitäisikin nostaa kiertotalous ja siihen kytkeytyvät palvelut. T&K-rahoituksen tulisi tukea yrityksiä luomaan innovaatioita myös niille sektoreille, joita julkinen valta sääntelee voimakkaasti.

Miten suunnitelma vaikuttaa sektorinne ja/tai organisaationne toimintaan?

Tekstiili- ja muotialalla yhdistyy perinteinen selluosaaminen, materiaalitekniikka, luova suunnittelu, digitaalisuus, vastuullisuus, brändäys ja kuluttajaliiketoiminta. Tämän takia toimialalle on erittäin tärkeää, että kasvavia TKI-resursseja suunnataan myös luovaan toimintaan sekä etenkin luovan suunnittelun, kaupallistamisen ja brändin rakentamisen rajapinnoille.

Suomessa on useita tekstiilien kiertotalouden edelläkävijäyrityksiä, jotka jo nyt työskentelevät uusien ratkaisujen parissa ja näkevät kiertotaloudessa runsaasti uudenlaisia liiketoimintamahdollisuuksia. Pk-yrityspainotteisella toimialalla yritysten mahdollisuudet hakea T&K-rahoitusta ovat olleet rajallisia. Tarvitsemme linjauksia, jotka tukevat pk- ja startup-yritysten T&K-työtä.

Yhteistyö on Suomen T&K-toiminnan vahvuus

Merkittäviä yhteiskunnallisia muutoksia on mahdotonta toteuttaa ilman eri tieteenalojen sekä toimialojen välistä yhteistyötä. Tämä poikkialaisuus on varmistettava T&K-rahoituksen kohdentamisessa. Perinteisesti vahvojen TKI-intensiivisten teknologia-, tiede- ja toimialojen rinnalle on tuotava uusia aloja, jotta suomalaisten yritysten ja elinkeinoelämän kansainvälinen kilpailukyky vahvistuu laaja-alaisesti. Vain näin on mahdollisuus saada tuottavuusperusteista kasvua Suomeen. Tästä esimerkkinä voidaan mainita esimerkiksi biopohjaisten materiaalien jatkojalostaminen lopputuotteiksi. Tällaista klusteriperusteista tai uudenlaista teollista yhteistyötä voisi rakentaa biopohjaisten tekstiilikuitujen, langan ja kankaan sekä lopputuotteiden luovan

suunnittelun, konseptoinnin ja brändäämisen ympärille vahvaan kuluttajaymmärrykseen pohjautuen eri vientimarkkinoille.

Ammattikorkeakoulujen roolia tulee vahvistaa ja selkeyttää erityisesti teknologian soveltamista painottavassa TKI-toiminnassa. Tarvitaan TKI-instrumentteja ja -toimintamalleja, joilla ammattikorkeakouluja ja pk-yrityksiä kannustetaan soveltamaan teknologioita kilpailuedun ja tuottavuuden kehittämiseksi. Yliopistollinen perustutkimus on usein pk-yritysten tarpeista liian kaukana. Tarvitaan soveltavan TKI-työn tueksi yhteistyöalustoja, jotka kokoavat temaattisesti kehittäjät ja soveltavat yritykset yhteen. Näkemyksemme ja selvitystemme mukaan tässä on paljon tehtävää, esimerkiksi jalostusarvoa nostavan monialaisen TKI-toiminnan osalta. Yritysten kunnianhimoisen T&K-toiminnan lisääntyminen vauhdittaa talouskasvua. Kannatamme linjausta T&K-rahoituksen lisäämisestä yritysten T&K-toimintaan Business Finlandin kautta. Hienoa, että linjauksissa on myös tunnistettu rahoituksen suuntaaminen aineettomaan omaisuuteen.

T&K-osaaminen lisääntyy ja T&K-osaajien määrä kasvaa julkisella ja yksityisellä sektorilla tuottavuuskasvun tueksi

Uutta tietoa tuottavan T&K-toiminnan linjaukset luovat erinomaisen perustan T&K-toimintaan. Kuten perusteluissa todetaan, kunnianhimon tason nostamiseksi tarvitaan kykyä nähdä uusia tutkimustarpeita. Rahoituskohteita valittaessa onkin syytä tarkastella sellaisia toimialoja, joiden globaali markkinapotentiaali on suuri. Esimerkiksi vaatteiden ja jalkineiden globaali markkina on ruuan jälkeen arvoltaan maailman toiseksi suurin kuluttajatuoteryhmä. Panostamalla alan tutkimukseen voidaan luoda kokonaan uusi vientivetoinen toimiala Suomeen.

TKI-toiminnan tietoperustaa tulisi vahvistaa siten, että TKI-toimijoiden keskuudessa pystytettäisiin paremmin tunnistamaan ne lopputuotteisiin ja etenkin kuluttajatuotteisiin liittyvät TKI-perusteiset arvonluonnin tavat, joilla luodaan brändejä, suunnitellaan kestäviä ja kiertotalouden vaatimusten mukaisia tuotteita sekä kehitetään tuotteiden ja palveluiden kokonaisuuksia mm. vastuullisen kuluttamisen tarpeisiin.

Tietoperustan rakentamiseksi tulee tehdä vertailua TKI-instrumenteista esim. Ruotsin, Tanskan, Iso-Britannian ja Ranskan osalta, tunnistaa yliopistojen, tutkimuslaitosten ja yritysten kesken arvонуlontiin ja luovaan osaamiseen perustuvan TKI-toiminnan pääpainopistealueita, joiden osalta erityiset TKI-panostukset toisivat mittavimman hyödyn. Tulee myös tunnistaa mahdollisia hyviä käytänteitä sekä onnistuneita TKI-toiminnan esimerkkejä, joita voidaan valtavirtaistaa.

T&K-toimintaan kohdistetut tavoitteet voivat toteutua vain, jos osaamiseen ja osaajiin panostetaan riittävästi. Yliopistoissa työelämän ja tutkimuksen rajapintaan on tuotu työelämäprofessori (professor of practice). Ehdotamme, että samaa ajattelutapaa hyödynnettäisiin laajemminkin tutkijaurien kehittämisessä, jotta saataisiin liike-elämäorientoituneita tutkijoita sijoittumaan yrityksiin ja tukemaan yrityksissä tehtävää soveltavaa TKI-toimintaa.

Korkeatasoiset tutkimus- ja teknologiainfrastruktuurit lisäävät Suomen houkuttelevuutta

Yhteiskäyttöisille kehitys- ja testiympäristöille on runsaasti tarvetta yritysten TKI-toiminnan tukena. Täysin kaupallisena toimintamallina tällaisen kokoavan palveluverkoston ja täydentävien kehitys- ja testauspalveluiden aikaansaaminen on todella vaikeaa. Vihreän siirtymän toteuttaminen esimerkiksi uusien raaka-aineiden testaamiseksi lopputuotteissa vaatii paljon testaus- ja pilotointityötä, ja tällaista kehittelyä voidaan vauhdittaa toimivilla testaus- ja pilotointiympäristöillä. Näin ollen tutkimusinfrastruktuurien ohella tarvitaan yritysten TKI-toimintaa tukevia pilotointi- ja testausympäristöjä.

Kansainvälinen yhteistyö ja kansainvälisen T&K-rahoituksen hyödyntäminen lisääntyvät

Kansainvälinen yhteistyön merkitys tekstiili- ja muotialan yrityksille kasvaa jatkuvasti. Toimialan globaalit haasteet edellyttävät kansainvälisiä kumppanuuksia. Tässä valossa katsottuna EU:n T&K-yhteistyö -osion linjaukset ovat kannatettavia.

T&K-toiminnan strategiset valinnat rakentavat Suomen tulevaisuuden menestystä Transformatiivinen innovaatiopolitiikka edellyttää poikkialaista TKI-toimintaa ja sitä tukevia TKI-instrumentteja. Merkittäviä yhteiskunnallisia muutoksia on mahdotonta toteuttaa ilman eri tieteenalojen sekä toimialojen välistä yhteistyötä. Strategisten

painopisteiden valmisteluun on saatava riittävässä määrin eri tieteenalojen sekä luovien alojen edustajia korkeakouluista sekä yrityksistä.

Mahdolliset huomiot suunnitelman seurantaan (luku 4)

n/a

Mahdolliset huomiot TKI-toimintaympäristön kehittämiseen (luku 5)

n/a